

v Ljubljani zopet napravila ranocélska učilnica, poročevalec Deschmann svetuje, naj se tudi to izroči deželnemu odboru. O tej priliki se oglasi dr. Toman in povdarja, da bi deželi res potrebna bila taka učilnica, ki bi se dala zopet prav lahko napraviti. Zbornica potrди odborov nasvèt. Poslanec Deschmann sporoča dalje, naj se podá zopet deželnemu odboru, kteremu je bila poslana, tudi prošnja več okrajnih zdravnikov o stroških za zdravljenje najdenih otrok, in o prošnji več udov muzejskega društva, naj bi se sešel véliki zbor te družbe, prosilni odbor svetuje, da bi se ta véliki shod sklical prve dni maja meseca. Zbornica odobrí obá nasveta.

Prva moja pesmica slovenska. *)

Kar ljubim.

Ljubim rastline, cvetice lepé,
Solnce in zvezde, ki nebo zlaté;
Ptičice ljubim v gozdu, po log',
Ljubim bučele, ki srkajo sok.
Ljubim višavo in strmo goró,
Tam, kjer po skalah krpulje skakó;
Ljubim potoke, in reke, morjá,
Mórja, ki spirajo konce svetá.

Pesmice ljubim in viže sladké,
Ljubim veselje, ki krépča srcé;
Čednosti ljubim, pravico, dolžnost,
Ljubim požláhtnivše solze grenkost.
Ljubim presréčno in ljubim gorkó
Svobodo sveto, najdražše blagó;
Ljubim Sloven'jo, ji roko podam,
Bog jo potrdi, in živi jo nam!

Na sv. Feliksa dan.

Lojza Pesjakova.

Dopisi.

Iz Prage 20. maja. ×)** Naj vam, drage „Novice“ nekoliko posnamem prelepo slavnost, ki jo je obhajal pretekle dni česko-moravski narod v zlati Pragi. Česko pevsko društvo v glavnem mestu „Hlahol“ je razposlalo vabila do vseh slovanskih pevskih društev v Avstrii, naj se blagovolé udeležiti velike pevske slovesnosti v Pragi. Čez sto društev dalo se je napovedati: vse, razun dunajskega, iz sosednih česko-moravsko-šlezkih pokrajin, ki so prihajale od sabote jutra do nedelje večer sem v Prago, kjer so bili po privatnih hišah in zavodih gostoljubno sprejeti. Največa množica pevcev prišla je saboto večer iz Morave; bilo je kakih 15 praporov, pa mnogo društev. „Hlahol“ jih sprejme na postaji ter jih, navdušeno pojé: „Kje domov moj“, „Hej Slované“, „Moravo, Moravo, Moravičko milá“, pelje po glavnih ulicah na Zofini ostrov, kjer odlože svoje prapore. Pred „meščansko besedo“ (čitalnico) ustavi se celi sprevoz ter pozdravlja z gromovitimi slava-klici zavod českega meščanstva, ravno taki slava-klici razlegajo se pred krasno narodno kavarno: „u české koruny“. — V nedeljo večer stala je na programu vožnja po Vltavi od Zofinega otoka do zidanega mosta. Že od ranega jutra je vse mrgolelo in se gibalo po ulicah zunanjega sveta, ki je prišel ali na božjo pot ali na slovesnost, in štel se ga je kaci 20.000 oseb, in domačih, ki so hoteli viditi gibanje tujcev in hodili na božjo pot na „Malo stran“. — Ko se pa bliža večer, hiti vse na nabrežje Vltavino, na verižni in zidani most. Ni preveč, ako rečem, da je bilo tū od 8. ure do polí desete čez 100.000 oseb. Solnce zaide za čarovno krasnimi Hradčani, mesečina se razliva čez starodavno reko, nož prižgè tisoč zvezdic na nebu. Čoln za čolnom se prikaže, razsvetljeva ga baklja, da šviga in se ziblje po valih,

razsvetlita se ostrova Zofin in Ostrostrelski, razsvetlése mlini, tū in tam prikaže se bengališki ogenj, in voda odbiva čarobne žarne trake; počasi priplava ladija pevcev polna izpod verižnega mosta, priplava druga, tretja: „Slava“ razlega se od brega do brega, rakete švigajo v zrak ter razjasnujejo podnebje, možnarji pokajo, iz 500 pevskih grl doní „Kje domov moj“, „Hej Slované“ in razlega se po okolici, ko da bi hoteli pevci prebuditi sivi Višegrad in nekdanjo slavo Gradčanov. — Rakete se razkadé, pokanje možnarjev umolkne, stoterno razsvitljene ladije s pevci vračajo se na Zofin spremljevane s ponavljanimi slava-klici; ogromna množica ljudstva se razide, da se zopet snide drugi dan ob 11. uri po širokih ulicah od Zofinja do Št. Vaclavskega trga in po tem trgu do letnega gledišča zunaj zidovja; kajti tod je šel ob tej uri slavni sprevoz vseh pevskih družeb. V lepem redu, spolki sè svojimi prapori, posamni pevci sè znamenji svojega društva pa sè spominivno zvezdico na prsih, vsi v čamarah, stopa sprevoz na prvo besedo v gledišče. Bilo je čez 40 mnogo zeló dražih in prekrasnih praporov; ko se pomika sprevoz ravno po kolovratskeji ulici pripelje se mimo Nj. Veličanstvo stari cesar Ferdinand: prapor za praporom se prikloni, vse se odkrije in „slava Ferdinandu“ zagrmí po celi vrsti; cesar se ginjen priklanja. Vidil sem že mnogo sprevozov; tako lepega in slavnega pa še ne. Resnobno so korakali možjé in mladenči med neštevilno množico, spremljevali so jih od obeh strani „Sokoli“, ki so jim prostor delali. Niso ne peli, in narod ni jim upil slave, — al tihota je še bolj povzdigala velečastni izraz, ki je naznačeval celo slavnost. Ne bom vam popisoval, s kako pohvalo so bile sprejete vse pesmi, ki so jih spevali zbori ali posamni v besedi. Preskočim dan in peljem vas koj na Zofinj, kjer ima biti beseda pod milim nebom. Krasen večer je. Ostrov (otok), na katerem ima prostora 4000 do 5000 oseb, je prepolnjen sveta; godba meščanskih granatirjev igra narodne napeve; vse je živo pevcev in sokolov. Ko je sedem ura, stopijo pevci na nalašč napravljen oder, in iz tisoč grl doní prekrasna „Bývalí Čehové.“ Ko odpojejo, grmí jim tisočerna „slava!“ da morajo pesem ponoviti. Potem pozdravlja gosp. Barak pevske društva, ki so se udeležile slavnosti, z govorom, ki ga vedno presekujejo šumeči slava-klici, in sopet se vrstí pesem za pesmijo, med spevom pa razveseljuje srce vojaška godba. Ko, postane noč, užgali so plin, ki je z goré v kolobarjih po malih zubljičkih, čudovito lepo razsvetljeval celi ostrov. Zdelo se je človeku, da je na kakem začaranem otoku, ko se je ko srebro lesketalo pomladno drevesno listje oblito od zdolej sè svitlobo plinovo, od zgorej sè blede mesečino, pod zelenim drevjem pa veseli ljudje, godba in spev. Pevci odpojejo pesem, sokol trobentar stopi na oder in zatrobi na rog. Vse je tiho. Gospod Barak stoji pred narodom in začne čitati telegrame. Živi slava-klici sprejemajo telegram za telegramom — bilo jih je čez sto — ki se spremené v gromovite „živio! živili!“ ko pride na vrsto telegram „južnega sokola“ in dopis čitavnice iz bele Ljubljane, pa dopis iz Maribora, in ki nečejo skoro končati, ko pride telegram iz Novoga Yorka v severni Ameriki od ondotnih Čehov. Petje, godba in poznejši govori trajajo skoro do polnoči; ne še vès svet, pa vsaj, kar nas je bilo Slovencev — trije so bili Ljubljančanje — smo odšli domú, radovaje se, da smo vidili enkrat v slovanski Pragi čisto slovansko veličastno slavnost, in da so nas bratje Čehi povsod vrlo, prijazno, navdušeno sprejemali. — Kedaj bode v Ljubljani taka slovesnost? Naprej Slovenci!

Iz Čabra na Hrvaškem 22. svibnja. T. — Radostnim glasom moremo naznaniti častitim čitateljem „Novic“, da u Malemlogu nije prava marvinska (goveja)

*) Dobro došla pesmica mila! Prosimo večkrat kaj.

**) Hvala lepa!

Vred.

Vred.

kuga bila, kao je bilo rečeno v 19. broji, nego bila je griža, in to iz toga razloga, što je gospodarom sena uzmanjkalo, da niso imeli blaga hraniti, a so morali ga krmiti raznovrstno mešarijo, i to je bilo krivo, da je par živine parnulo i to naročito po griži. Tako je spoznal kr. žup. živinar iz Reke, ki je došal 18. dne o. m.

Koroška. Iz Bekštajna pri Belaku 19. maja. F. V. — Zaželjeni dež je zdaj nektare dneve, tudi na binkoštno nedeljo skoraj celi dan, žejno zemljo napajal. Binkoštni torek pa je solnce zopet v svoji neomadežovani čistosti vshajalo, in se sestrnici zemlji prijazno smehljalo. Kazal se je dan, kakoršnega si je naša slovenska družba želela; odločen je bil namreč ta dan za shod na otoku laškega jezera. To nam je bil dan prevesel, nepozabljiv, noter do pozne noči vsem, ki smo se radovali s pesmami in govori prav bratovsko, pošteno slovensko. Drugi dan so, se vé da, nemškutarji glave stikali; kaj da so si pravili in krožili, vsak lahko ugane. — Tudi pri nas je dokaj hroščev ali pomladanskih kebrov, posebno po češnjah, vrbah in jelšah; na drugem drevju jih ni skoraj nič opaziti. Zapičeno je, jih pobirati. Dobro! — Včeraj je bilo v Belaku zelo veliko živine na prodaj (ker je tam vsako kvartno sredo in saboto tudi živinsk trg); pa le malo je bilo prodane, in ta le bolj po nizki ceni. Ubogi kmetje, da še spečati ne morejo svojega blaga, da bi pobotali svoje plačila! Za gotovo sem slišal, da v nekem kraju na spodnjem Koroškem so nekteri kmetje svojo živino v davkarnico pripeljali, rekoč: „Mi imamo potéro (eksekucijo); radi bi plačali, ako bi le novcev imeli; pripekljali smo danes svojo živino na trg, pa je nihče ne kupi; vzemite jo za davek.“

Iz Koruške 8. maja. (Kon.) Jaz sem tudi prašal totu drugu stranku, kako bi pa ona rada imela tu družbu tiskarničnu napravljenu?

Blizo take-le su misli te druge stranke:

Vlastniki tiskarnice, njenoga premoženja i dobička su porazmerno vsi družbeniki, kateri su denarje složili, da se je napravila; oni su i ostanu vlastniki tudi tada, kadar se je kapital jim uže nazaj plačal, tudi tada, kadar tiskarnica dobiček nese, tudi tada, kadar bi se družba tiskarnična razjiti i razlučiti imela. Družbeniki tiskarnice se skupe vsakoga leta v veliku skupščinu. V velikoj skupščini izbereju družbeniki po većini glasov odbornike (Ausschüsse). Družbenik ima od vsakih sto goldinarjev složene istine po jeden glas; četirji družbeniki, kateri su složili po 25 gold. imaju tudi skupa jeden glas; ktor bi složil 1000 gld. bi imel 10 glasov. Urad odbornika je služba častna; čto pak je odbornik za družbu pri upravljanji tiskarnice izdal, mu družba plača. Odborniki se izbereju samo na tri leta; vsakoga leta odstupita dva odbornika i se izbereta dva na novo. Tista dva odbornika, ki sta odstupila, može skupščina spet na novo izbrati. Ktera dva odbornika da morata odstupiti na konci pervoga i drugoga leta, se ustanovi po srečkanju. Odborniki su velikoj skupščini odgovorni v vsem, čto tiskarnicu i njeno premoženje zadene. Velika skupščina pregleda račune i vse gospodarenje tiskarnično, se posvetuje, kako bi se imelo v prihodni dobro i neprestano bolje gospodariti na korist družbenikov i naroda našega. Čto i kakor skupščina sklene, to i tako moraju odgovorni odborniki s tiskarnicoj ravnati.

Družba tiskarnična se može razjiti i razlučiti samo, ako dvě tretjine družbenikov za to glasuju. Družbeniki tiskarnice imaju pravicu storiti onda s tiskarnicu, čto oni za dobro spoznanju, da se denar vsega premoženja, ki se za tiskarnicu dobí po pravici porazmerno med družbenike tiskarnične razdeli. Ako bi se ta družba

razšla, bi se imelo gledati, da tiskarnicu čitavnica celovška kupi, ako bi to željela.

Odbornik može vsaki biti, naj stanuje, kděkoli hoče, v kteroga ima većina družbenikov zaupanje; od sada, ko gré železnica uprav skoz srědu slovenske Koruške, je vsaki koruški Slovenec blizo Celovca i se može izbrati za odbornika.

Tako le bi to druga stranka hotěla imeti ustav družbe sastavljen.

Od totege „Hermagoras-Vereina“ tota strana neće nič slišati; neće slišati, da bi družbenike čitavnice i tiskarnice nadgledoval po tiskarnici i njenom premoženji sebično grabil. Družbeniki tiskarnice su tudi družbeniki čitavnice, ako družba tiskarnična henja: se ima tiskarnica slišati čitavnici našej, ktera nam je mila i draga, kakor oko naše. „Hermagoras-Verein“ pa može deržati skupščinu svojih udov, može izbirati odbornike po svojoj volji, se može posvetovati i skleniti, kako hoče s svojimi družbinskimi denarji dobro gospodariti: po tiskarnici pa naj ne sega: ona se sliši družbenikom tiskarničnim i zatim bi se slišala čitavnici.

Kada tako slišim govoriti, se spomenim na poslovicu serbsku, ktera glasi: **Да смо и братја, наме кеце нicy кецпе**, to je: ako ravno smo bratri, naše mošnje nisu sestre.

Želeti se mora, da mnogo rodoljubov stupi v tu družbu i da se tiskarnica napravi: pa želeti se tudi mora, da bi vsaki se pogovarjal i dobro prevdaril, kako mora biti ustav društva i pravila njegova sastavljena, da su, kakor to biti mora, v korist družbenikov i naroda našega. Zato nikto pameten ne stupi v něku družbu, da bi v škodu prišel. Vsaki družbenik mora skerbeti za vse družbenike i vsi za vsakoga, da pri tom rodoljubnom poduzetji nikto škode ne terpi. Već oči već vidi. Iz toga blagoga namena je tudi ta beseda napisana.

Denarje dati na obće koristen naměn, je rodoljubje: pa najžlahnejše, najplemenitejše rodoljubje je to: denarje dati i skerbno paziti i si prizadevati, da se ti denarji vsegdar rodoljubno obračaju.

Matija Majar.

Iz Gorice 8. maja. × Naš deželni zbor se je pred kakimi štirnajstimi dnevi razšel. Posebnega se v njem letos ni nič prigodilo. Pitanje o národnosti ni prišlo na vrsto, akoravno se o narodnih jeziki tukaj mnogo govori in marsikaj tudi piše. Tako je tržaški „Tempo“ imel nedavno dva dopisa iz Gorice: eden pravi, da na Goriškem Slovan nima bodočnosti, da ga bo vlaščina do celega pogoltnila itd.; drugi pa nasvetuje uredjenje dveh realnih gimnazij v Gorici, ene talijanske, druge slovenske in z njima združene gornje gimnazije in realke z nemškim učnim jezikom. Po preračunu dopisnikovem ne bi to uredjenje učilnic već stroškov stalo, nego jih sedanja nemška gimnazija in nemška viša realka potrebuje. To le omenim memogredé. Gotovo tudi hočete zvediti, kako slovenska reč pri nas sicer stoji. O tem je težko pisati, ker je ta predmet jako nežen in delikaten. V čitavnici je „saison morte“, ne zavoljo prevelike vročine, ktera nas letos še ne nadleguje, nego zarad tukajšnjih društvenih okolinosti. Zmes trojne narodnosti v naši Gorici, — nad kterimi je rodoljuben pesnik pred kakima dvema letoma prijazno „mavrico“ mira in sprave razpel, — društveni život močno zavira. Najviši del Goričanov se prišteva Vlahom, in po goriških ulicah, hišah in društvi se zares skoro le furlansko narečje talijanskega jezika sliši; mali del prebivateljstva je slovensk, tujci pa, ki so k većemu uradniki in dosluženci, govorijo nemški. To razmerje narodov in jezikov dela, da marsikter tukajšen Slovenec se iz gole pohlevnosti boji

kazati se, kar je, in vèsti se, kakor je. Ta nedoločnost, ta bojzljivost je po mojih mislih kriva, da se v čitavnici živahnost in duševno tako, kakor društveno gibanje tako zelo pogreša. Prav je in treba, da narod naroda ne zatira, in da se vsakemu dá, kar mu po pravici gré, ker le tako kraljuje narodom potrebna sprava. Al ravno tega, česar ne želiš drugim, sam sebi ne delaj. V zgodovini vseh narodov stoji zabilježeno, da kdor krepko ne napreduje, hodi rakovo pot, nedoločenost pa vsako dobro prizadetje, kadar se jedva izcimi, že do korena zamori. Gorica je glavno mesto goriške dežele; ona je naravno stočišče goriških Slovencev; po vsej pravici tedaj ravno goriška čitavnica mora biti uzor in izgled drugim čitavnicam po Goriškem. Saj je to lahko doseči. Odbor čitavnični ima jako zaslužne in velespoštovane može, kateri imajo moč, to častno nalogo izpolnovati; le krepkeje in trdneje je treba tega dela lotiti se. Slovanski značaj čitavnice naj bode gëslo njeno; slovanski prebivavci Gorice in njene okolice naj bodo posebna skrb čitavnici, in slovanska omika, slovanska umetnost in život slovanski naj se ko biser in alem-kamen v njenem krilu hrani in sveti. Tedaj, „Videant consules, ne quid detrimenti capiat res slavica!“

Iz Celja 22. maja. * Včeraj so prišli svetli knezoškof semkaj birmovat. Sinoči bila je slovesna bakljada vladiki na čast; tukajšno pevsko društvo pevalo mu je nemški, mestna godba pa mu je godla; mesto vse bilo je razsvetljeno. Nocoj pa so prišlemu vladiki pevali celjski dijaki, dve nemški in jedno slovensko (dr. Razlagovo „Domovino“) v občo zadovoljnost; med pesmami godla je tukajšna vojaška godba. Nazadnje so hotli dijaki zapeti še Trstenjakovo „Tam za goro“ — al v istem hipu pa jim nekdo pesem — ustavi, da ne vémo, zakaj? Vsa gospôda je rada poslušala in gotovo tudi svetlemu knezu ni nepovoljno bilo petje. Čudno tedaj, ker je pesem krasna; saj vendar to ni napaka, da je slovenska? Bog in sveti božji križ! če dve nemški, bi bilo prav ravnopravno, da bi se bile pele tudi dve slovenski. — Danes je bila birma v farni cerkvi za slovenske, jutri pa bode v tako imenovani nemški cerkvi za nemške otroke.

Iz Adlešič od Kolpe 16. maja. M. P. — 14. dné t. m. zadela nas je velika nesreča. Ob poli 6. popoldan se privlečejo črni oblaki od Karlovca proti nam, in nam dovlečejo strašno nevihto; toča je pol četrti ure tako padala, kot da bi je iz žaklja sipal, debela kot lešniki. Još drugi dan je je bilo vagane. Pri tej priliki prosimo, naj bi nam „Novice“ od daljnih krajev kaj več pisale. *)

Iz Ipave 17. maja. ‡ — Slavna deželna vlada je z odlokom od 22. aprila čitavnico ipavsko dovolila in pravila od konca do kraja potrdila. V velikem zboru, ki se je bil sošel 12. t. m., se je ravnateljstvo volilo. Izvoljen je bil za ravnatelja z obilno večino glasov prečastiti g. kanonik J. Grabrijan, za podravnatelja g. Fr. Kavčič, posestnik v Podberjah, za tajnika g. Hribar, učenik glavne šole, za denarničarja g. Deperis, lékar v Trgu; v odbor so dalje bili izvoljeni še gg. V. Jevnikar, okrajni predstojnik, dr. Spacapan in J. Ferjančič, župan slapenski. Tako je stopilo naše dosedanje kazinsko društvo tudi po imenu v kolo sestic svojih, čitavnic slovenskih. Po duhu pa je bilo z njimi zvezano že davno. Sej so znane po vsem Ipavskem in tudi drugod društvene veselice, ki so bile osnovane čisto v narodnem duhu. Praznovali smo tudi pri nas Vodnikov dan; naš dobro izurjeni pevski zbor slovi krog in krog; napravilo si je društvo svoj lastni glasovir itd., da kratko rečem, imeli smo čitavnico po duhu in vèdli se v nji prav po domače

poprej, ko so tù pa tam na čitavnico le mislili še. Nismo bili toraj zadremali Ipavci med tem, ko so naši bratje po Slovenskem čuli in delali in v domorodne društva se zbirali, kakor bi si znabiti kdo mislil; stopali smo počasi naprej pa toliko trdnejše, gladili si pot in trebili vse, kar bi bilo utegnilo komu v spodtiko biti. Nadjamo se, da bo zdaj čitavnica naša pod krepkim vodstvom domoljubnega odbora čvrsto se razcvetala, ter omiko Ipavcev vsestransko pospeševala. Bog daj dobro srečo! — Naj veseli národni pomladi dodam še to, da mrzlo vreme, ki je bilo sëm do teh dní, ni škodovalo sadju toliko, kolikor smo se bali, in da prvenci pomladanski — češnje — so pri nas ravnokar jele se rudečiti.

Iz Ipave 20. vel. travna. H. — Odkar v beli Ljubljani, v središču predrage nam domovine, narodni, na stalu enakopravnem viseči zvon krepkejše pôje, od tistega časa izbuja se bolj in bolj zavest národna tudi pri Ipavcih in čutje slovensko razodeva se od dné do dné živahnije. Zvonček ipavski, dasiravno še majhen in viseč na omahljivem stebričku, prilagal je vendar velikemu zvonu ne malokrat prav krepke glaske. Kdo se ne spominja slava-klicev, ki so jih Ipavci po zastopnikih svojih poslali vrlim rojakom in utemeljiteljem slavne čitavnice ljubljanske? Kdo bi bil že pozabil prekrasno slovesnost na Zemonu 8. kimovca 1862, v kateri smo tolikanj navdušeno pozdravljali predrage nam goste ljubljanske, goriške in razdrške in s tem netili domačo narodno reč? Komu so neznane poznejše kratkočasnice s podučnimi govori in deklamacijami, z razveseljivnim petjem in s spodobnimi igrami? Komu neznan pozdrav premilim sosedom Goričanom 12. srpana 1863? Ali pa komú ni še v mislih slovesnost 2. svečana t. l., katero smo, kakor po drugih gajih slovenskih, radostno obhajali v hvaležni spomin tistega moža, ki se na slovenskem podnebji kot svitla zarja sveti, iz ktere beli dan slovenskega slovstva in narodne omike še vedno veselo izhaja? Vse to tedaj spričuje dovelj glasno, da se Ipavci ne zavedó še le od danes ali od včeraj narodnosti, — krvi svoje, ampak da že delj časa zdramljeni čvrsto stopajo za slavnimi prvaki slovenskimi. — Pa kako — bi utegnil kdo misliti ali vprašati se — da pri vsem tem veselem narodnem početju čitavnice v trgu ipavskem vendar dosihdob še bilo ni? Res umnoslovno bilo bi tako vprašanje, toda ravno tako logično more se temu vprašanju odgovoriti. Slehern namreč, kdor vé, kako se stare navade ali šege težko odpravljajo, bo tudi gotovo priznal, da se skoro 40letna kazina ipavska s svojim „bodi si prav ali ne“ ni dala v hipu prestrojiti. Kakor je v velicih mestih več glav in tedaj tudi več misli, ravno tako tudi pri nas nismo v začetku vsi v en rog trobili, ampak v dva, kot drugod; vendar pri vsem tem nismo hotli o zimskem času z neslano burjo hrupa delati in si napravljati razprtij, marveč čakali smo umno ugodne spomladanske sapice, ktera nas je pa tudi v resnici v luko edinosti vse porazumljene pripihala, ter k enemu samemu rogu spravila, v kterega smo vsi in na vso moč tako zatrobili, da je v malo trenutkih v beli Ljubljani zadonelo: „V Ipavi je čitavnica!“

Na 18. svečana t. l. namreč napovedan bil je veliki zbor. Radostni sicer pričakovali smo vsi tega dneva, vendar pa se le bali zbesedeb ali kake razprtije; pa — hvala Bogu — naznaniti morem in moram, da se je v prav lepem redu in hvalevrednem soglasju pogovorilo, prenaradilo in zvršilo vse, kar bode novi družbi po duhu sedanjega časa primerno in potrebno. Enoglasno spremenili smo laško ime v slovensko narodno v „ipavsko čitavnico“, in potem deloma stare pravila prenaradili, deloma pa tudi nove skovali. Namen, ki si ga je

*) Prav rade, — da bi nam le druge stvari ne jemale prostora.

družba pri osnovanju čitavniških vodil pred oči stavila, je pa bil, ne le samo odličnim tržanom o prostih urah zavetje pred dolгим časom poskrbeti, ampak napraviti zavod, v katerega se bo sprejemal slehern, naj si bo iz ipavske doline ali iz sosednih ali tujih krajev, gospod ali kmet, da je le neokrušenega poštenja in se tudi omikati želi v družnem življenju. V pospeševanje omike poskrbljevali bodo se časopisi in podučne bukve le v domačem jeziku, napravljali znanstveni in kratkočasni govori sklenjeni vselej s petjem, z godbo in s spodobnimi igrami. — Kar je bilo ta dan določeno, je pa tudi veleslavno c. k. namestništvo v Ljubljani z odlokom dné 23. mal. travna t. l. potrdilo, in ta dan je tedaj rojstni dan čitavnici ipavski. Po razglasu ravno omenjenega višega privoljenja povabil bil je odbor starega naslova vse družnike še zadnjikrat 12. vel. travna v zbor, ter je predložil račun družbenega premoženja in izročil inventar. Potem so se volili, ravnatelj, podravnatelj, tajnik, denarničar in še trije odborniki. Izvoljeni so le taki možje, ki so neomahljivega značaja, vsi vneti za občni blagor, pa tudi polni dušne zmožnosti in krepke volje. Kdo ne pozna slavnega kanonika in dekana našega, on stoji družbi na čelu in namestnik mu je ravno tako iskreni rodoljub F. Kavčič, Podbrski. Tako tedaj smo dosegli, po čemur smo delj časa hrepeneli, in čitavnica naša stopi v vrsto sestic svojih. Bog daj, da bi posihmal vedno krepkejša prihajala v dušni in telesni blagor družnikov svojih, česar se pa tudi smemo zvesto nadjati, ako le prvotnega namena svojega nikdar prezrela ne bode. — Od ponočnega tatinskega vloma v našo farno cerkev, ki ga je „Laib. Zeitg.“ dné 19. vel. travna t. l. po „Tagespost“ naznanila, pri nas nobena živa duša nič ne vé! Sli smo precej gledat, pa dobili smo vse v prejšnjem stanu. Mogoče tedaj, da je pomota le v imenu kraja; al, ker ste teža in vrednost posvečenih naših posod skoro zadete, se nam vendar ne dozdeva zgolj le pomota; prisiljeni smo misliti, da za to lažjo — kaj družega tiči in da se je dopisnik dal lahkoverno na limance vjeti. — Polje in nogradi so še dozdej v prav dobrem stanu, in vreme je ugodno. Z Bogom!

Iz Ajdovščine. Po naših vodilih osnovali smo čitavniško bukvarnico. V ta namen smo povabili domoljube teh krajev, da naj pomagajo, in pomagali so djansko. — V kratkem času nabralo se je čez 100 slovenskih knjig vsake vrste, ktere pošiljamo po vaséh. — Srčno in javno zahvaljujemo se vsem tem rodoljubom, ki tako zdatno podpirajo namen naš in skrbijo za podučevanje v narodnem jeziku in razširanje znanosti.

Odbor čitavniški.

Dr. Lavrič, predsednik. France Zarli, tajnik.

Iz Postojne. (Možem in volivcem v okrajih Bistriškem, Loškem, Planinskem, Postojnskem in Senožetskem!) K volitvi 30. maja t. l., po kateri bode te moža poslali v deželni zbor, se Vam tukaj ponudim za poslanca. Veselilo me je zaupanje, s katerim so me mnogi spoštovani prijatli izmed Vas vabili k temu, in mislim, da bi se pregrešil proti dolžnostim in počutkom svojim do Vas, ako bi molčal. Ponudim Vam tedaj domoljubno srce, iskreno delavnost in vse moči, s kterimi se že nekaj let trudim za deželo. Natanko poznam dogodbe, dobre in slabe lastnosti, potrebe, tuge in želje krasne domovine naše in dragih rojakov, ki so Vam izročili volivno oblast. Zato želim ustreči pravičnim željam naroda v zboru, kjer poslanci za njegovo korist skrbijo po moči njim podeljeni. Vas pozdravljam. Z Bogom!

Dr. Janez Bučar,
advokat in notar.

Iz Ljubljane. (Pobérki iz različnih časnikov.) Okoli volitve ljubljanskega župana in deželnega po-

slanca so se sukale pretekli teden vse korespondencije in bodo se še sukale, dokler ne bote volitvi pri kraju. Tisti slavni Hamletov monolog „Sein — oder nicht sein?“ se v ljubljanski jezik zdaj najbolj prestavi tako: „Costa — oder nicht Costa?“ Kdor je hoté ali nehoté pretekli teden v roke dobil časnike različnih barv, zapazil je lahko, da večina omenjenih korespondencij je za dr. Costa-ta, ali da mu saj ne nasprotuje. „Triesterca“ pa, ktera „plat zvoná bíje“ zoper njega in tista mala kopica ljudi, ktera v njeni rog trobi, je unidan celó, kakor nemec pravi „spendirhosen“ oblekla in 110. list svoj brez plačila poslala odbornikom mestnim na dom!! Mislila je ona kopica s tem spisom oamiti odbornike, ki so za dr. Costa-ta, — al dosegla je ravno nasprotni namen: strast onega dopisa bila je tako očitna, da je še celó oči odprla takim možem, ki poprej še niso bili odločeni, koga naj bi volili. Domači naši sicer iz „Orig. Corresp.“ že davno vejo, da ravno to je dobro, kar „Triesterca“ graja, pa tudi unanji so čutili, da za tem grmom tiči kak drug zajec, kakor das „Wohl der Stadt“; zato samo vredništvo dunajskega časnika „Vaterland“ sodi „Triesterčni dopis v 114. listu tako-le: „man scheint den Dr. Costa in der That sehr zu fürchten; die Rohheit, mit der ihn die „Triest. Ztg.“ angreift, spricht dafür.“ To je kratka, pa zdatna kritika. — Pisavec „Laib. Zeit.“ sicer v svojem vsakdanjem premišljevanju ne imenuje dr. Costa-ta, ampak, kakor naš slovenski pregovor pravi, le bolj kakor mačka okoli kaše hodi, in v eno mer povdarja „starost“ in „skušnjje“, ktere po njegovih mislih mora župan mestni imeti, pozabivši pa to, da dr. Costa ima postavno starost za župana in da ima skušnj dovolj, da dobro vé, kje da čevelj tišči mestno občino. Celó vrednika „Novic“ je, kot životopisca župana Hradeckega, unidan „Laib.“ pozvala v podporo svojega (!) mnenja, pa je zgrabila le en odlomek iz životopisa obširnega, opustila je se vé da vse drugo. Naj nam odkritosrčno pové: ali bi bila pač voda na njeni mlin, kar stoji na strani 5., kjer zapisane stojé velike zasluge Hradeckove za ustanovljenje „Novic“ in da je on slovenski časnik za edini pomoček priznal, da se pomaga našim ljudem na bolji stan v kmetijstvu, obrtnijstvu itd.? Ne verjamemo, da tak domač mož, ki so mu bile „Novice“ veselje, stoji v vrsti kandidatov njenih? Ker „Laib.“ tako marljivo citira sto in sto reči, kako, da ni še povedala, da praški župan Pštros, iskreno ljubljén in visoko spoštovan od Slovana in Nemca, bil je tudi le 34 let star, ko je nastopil v poglavnem mestu českim županstvo, ki ga je v žalost vsem opravljal le do svojega 36. leta. Zakaj se zamolčuje tako in enako? zakaj hrepení le po Metuzalemovi starosti? zakaj po skušnjah, kterih nam pa ne razloží na drobno? — Vse drugač piše izvrstna „Politik“, pa tudi „Tagespost“ in drugi časniki. „Correspondent für Untersteiermark“ v listu 61 med drugim, ko se poganja za autonomijo občine in odbija tisto starost, ktera človeka „als Familienvater“ dela „befangen nach vielen Seiten“, piše to-le: „Da der Bürgermeister nur auf den kurzen Zeitraum von 3 Jahren gewählt wird, so soll man es einmal mit einem jungen, thatkräftigen Mann versuchen. Oder scheut man sich gar so sehr vor der Aufräumung verrotteter Wirthschaft? Dr. Costa hat bei verschiedenen Gelegenheiten seine mass- und taktvolle Haltung bewiesen, die sich mancher seiner Gegner zum Muster nehmen könnte.“ — To so važniši poberki iz časnikov preteklega tedna; v Ljubljani pa se čedalje bolj razjasnujejo mnenja in spoznava se čedalje bolj, da — ker marsikdo drug, ki bi bil sicer popolnoma sposoben za župana, pa noče te butare prevzeti — je dr. Costa med vsemi ostalimi

kandidati najbolji in pravi mož za župana. — Kar pa se tiče njega kot deželnega poslanca za prihodnjo volitev 30. dne t. m. na Notranjskem, ga tudi „Danica“ v 15. listu svojim bravcem očitno priporoča, ker se zanaša na-nj, da zraven telesnega deželnega blagra tudi duhovnega ne bode pozabil. „Triesterca“ nam očita sicer tudi to, da imamo v dr. Costa-tu, „hipoma zdaj edinega moža na Kranjskem“; — to pač skrbna nam tetika sama dobro vé, da hvala Bogú! jih imamo še veliko; al ona tudi to vé (pa bi nas rada razdvojila), da pri volitvah, da so srečne, je prva taktika to, da se priporoča le eden, ker sicer se lahko primeri, da med dvema ali tremi, ki jih priporočamo, zmaga v takem razdvoji lahko tak, ki ni bil priporočan. Skušnje tako učé, in mi nismo več politikarji še od lani.

— Zavoljo procesije sv. Rešnjega telesa so večkrat kake zapreke. Lani sta si „surka“ in „frak“ prišla navskriž pri dijakih gimnazije; letos pa „Triest“, piše zopet to-le: „Zwischen der Landesregierung und dem fürstbischöfl. Consistorium waltet eine Differenz bezüglich der Ordnung des Umzuges der Frohnleichnams-Prozession ob. Auch hier soll der soviel Unheil stiftende Geist im Hintergrunde stecken.“ Ker nam je ta novica čisto nova bila, smo bili radovedni, ker se ne bojimo „strahov“ ali „geistov“, pozvediti, kdo neki je in kje tiči tisti „Geist“ in zvedili smo prav iz gotovega vira to-le: Po predlogu nekega g. učitelja je ravnateljstvo ljubljanske gimnazije prosilo pri mestni gosposki, da se njihovi mladeži pri cerkvenem obhodu sv. Rešnjega telesa odloči častneje mesto, namreč za rokodelskimi, obrtnijskimi in kupčevskimi družbami. Mestna gosposka podpira to prošnjo jo predloži viši c. k. deželni vladi, ktera jo usliši ter po mestni gosposki svoj sklep naznani vsem, ktere tiče. Po tem potu je tudi stolnemu fajmoštru (17. t. m.) došel ta dopis s pristavkom, naj naroči zakristanu, kteremu gré vredovati cerkvene procesije, da se ravná po njem. Gosp. zakristan, kteremu se je čudno zdelo, da mu to povelje dojde po mestni gosposki, posvetuje se z gosp. korarji, ki mu rekó, naj gré svetlega knezoškofa vprašat, ali se je starodavni red pri procesii sv. Rešnjega telesa preuredil z njihovim dovoljenjem. Gospodu knezoškofu bila je ta prememba popolnoma neznana in pisali so do c. k. deželne vlade, da jim magistratni odpis na zakristana stolnega ni po volji, zlasti, ker njim gré določevati red cerkvenih obhodov, gosp. stolnemu fajmoštru pa so sporočili, da ima v tej stvari ravnati se le po škofijskih določilih. Nekaj dni pozneje (20. t. m.) so pa tudi vse rokodelske, obrtnijske in kupčijske družbe, kterim je imenovani dopis tudi došel po mestni gosposki, postavile se po robu ter pri magistratu resno protestirale zoper premembo starodavnega reda pri procesii, ne razumevaje, kako da bi sinovom spodobilo se častneje mesto, kakor očetom meščanom. C. k. deželna vlada se je naposled zedinila s prečastito škofijo, in starodavni red procesije ostane kakor je bil. — Iz resnične te zgodovine naj sodi svet sam: kje tiči tisti „Triesterčni“ „hier so viel Unheil stiftende Geist!“ Nobe-nega komentara ni mu treba. Le to naj bode dostavljeno, da bi res treba bilo, da bi tistega „Geist-a“, ki že predolgo rogovili s tacimi in enacimi pritklinami po časnikih, priklenili na Grintovec, da bi miroval na veke.

— Prvence pomladanske, to je, prve češnje goriske smo dobili predvčeranjim (23. dne t. m.) v Ljubljano. Po takem par dni pozneje memo družih let.

— Bukvarnica družbe zdravniške se čedalje bolj množi; te dni ji je daroval pokojni vojaški zdravnik dr. Hochmayer nad 100 zvezkov.

— Njih eksc. cesarski namestnik gospod baron Schloissnigg je na Dunaji.

Iz Ljubljane. (*Predragi prijatli in rojaki!*) Ker sem več dopisov od Vas prejel, po kterih mi naznajte, da me hočete zopet voliti v deželni zbor za poslanca, Vam vsem skupej tako-le odgovorim: Čeravno me še ni najvikša sodnija obsodila, vendar le sem za gotovo sklenil, da se poslanskemu poslu več ne podam, ker pri vsem svojem srcu do domovine nisem govornik. Ker pa čutim v sebi pravo dolžnost in hvalo do Vas, ki ste mene, slovenskega pevca, z veličastno volitvijo v deželno zbornico poslali, tedaj Vam še enkrat živo za svojega naslednika priporočam izvrstno-zvedenega, mnogozasluženega, za nas slovenske brate iskrenega domorodca dr. Etbina Kosta-ta, za kterege moštvo in modrost Vam na Boga prisežem. — Da ste mi zdravi in prijazni!

24. maja. Vaš hvaležni Miroslav Vilhar.

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Deželni zbor česki je skor edini, ki ni še dognal svojih obravnav; 21. t. m. je izgotovil cestno postavo, in zastran ravnopravnosti jezika v šolah v principu sklenil: da oba jezika (slovanski in nemški) imata v šolah enake pravice; učni jezik v javnih šolah na Českem naj povsod bode eden izmed teh dveh jezikov. — Dunajski časniki pripovedujejo, da ni skor nič upanja, da bi se Avstrija, kakor ministerstvo želi, združila v colno zvezo z nemškimi državami; razun bavorske so skor vse druge nemške vlade začele vleči s prusko, ki je že s francozko državo sklenila colno zavezo, in zapuščajo Avstrijo. To ni vesela novica. — Nove papirne desetice so narejene iz turšičinega papirja, ki neki ne bode tako hitro cunjast kakor je navadni papir. — Novi časnik zagrebški „Domobran“ zastopa nasproti „Pozoru“ manjščino bivšega deželnega zbora, in je za to, da pod pogoji naj bi šli hrvaški poslanci v državni zbor dunajski. — V ogerskih in sikulskih volilnih okrajih za deželni zbor erdeljski je izvoljeno zopet mnogo tacih poslancev, ki se nočejo udeležiti zbora. Prišli bojo, pa zboru zopet rekli: z Bogom! ker jih srce le vleče v Pešt. — V Banatu po več krajih ljudje bolehalo za kurdejem (škorbutom), ki je nasledek lakote in slabega stanovanja; vlada jim je poslala mnogo vinskega kisa, ki je dobro zdravilo v tej bolezni. — Konferencije zastran dansko-nemških homatij še niso nič dosegle; danska vlada je predlog zavrgla, po kterem naj bi se Holštajn in nemški Šlesvik odcepil od Danije in se zedinil v lastno državo, tako pa v osebni zvezi ostal z Danijo; prihodnja seja je 28. t. m. — Najvažnša politična novica preteklega tedna je ta, da je knez Moldave in Vlahije zapodil 14. dne t. m. državni zbor siloma, in drugi dan oklical celó novo volilno postavo za državni zbor, po kateri je podrl, kar je leta 1858 v Parizu zidalo 7 velicij vlad, in na kateri podlagi je sam prišel na prestol podonavskih knežij. Nova njegova volilna postava daje tudi drugim stanovom veljavo, ktero so dozdej le bolj boljarji (plemenitaži) imeli. Pravijo, da cesar Napoleon mu je vdahnil to drznost (staatsstreich), al mnoge homatije utegnejo biti sad njeni.

Listnica vredništva. Gosp. A. P. na J: Poslani sestavek utegne bolj za „Danico“ biti kakor za „Novice“; ali ga tedaj moremo izročiti sl. vredništvu „Danice“? Dobra misel je nabiranje pogovorov narodnih; le pošljite jih, da pridejo na dan. — G. J. Seljanu v Lj: Ako Vam je resno mar za čast in blagor Slovencev, potrudite se, prosimo Vas, osebno do nas, da prevdarimo popred Vaš spis od 21. t. m.; pripeljite pa tudi nektare prijatle seboj, ki so z Vami edinih misli.